

MEMO

Aan : Gemeente Eersel
Van : J. Kooistra
Datum : 21 oktober 2008
Versie: : 1
Afschrift : H. Janssen / H. de Groot.

Onderwerp : Beoordelen aspect Externe Veiligheid locatie "Boterbogten" (gemeente Eersel).

1. Conclusies

Geconcludeerd kan worden dat ten aanzien van de beschouwde aspecten ten aanzien van het thema externe veiligheid er geen belemmeringen gelden voor de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling.

2. Inleiding

Op verzoek van de gemeente Eersel is de locatie "Boterbogten" (gemeente Eersel) onderzocht voor wat betreft het aspect externe veiligheid.

Het plan "Boterbogten", een woningbouwproject van ca. 21 woningen, wordt gepland aan de zuidwestkant van de woonkern Steensel (gemeente Eersel). Het plan ligt "ingeklemd" tussen de wegen Riethovenseweg, Boterbocht en Molenpad.

Het plan verkeert nog in de ontwerpfasen. In dit memo zijn voor het plangebied de diverse aspecten voor externe veiligheid kort uitgewerkt.

3. Inventarisatie risicovolle activiteiten binnen het plangebied

3.1 Bedrijven

De risicovolle bedrijven binnen de gemeente Eersel zijn opgenomen op de Provinciale Risicokaart (Noord-Brabant). Recentelijk is deze door de gemeente bijgewerkt. Op basis hiervan kan worden geconcludeerd dat binnen en in de nabijheid van het plangebied geen risicovolle bedrijven zijn gelegen welke een invloed hebben op het plan Boterbogten.

3.2a Transport: vervoer van gevaarlijke stoffen over de weg

De circulaire "Risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen" (2004), die op 18 juli 2008 is gewijzigd en verlengd, alsmede en de rapportage "Inventarisatie en advies wegvervoer gevaarlijke stoffen gemeente Eersel" (definitieve versie juli 2008), geven aan dat, op basis van de ligging van het plan ten opzichte van deze relevante routes voor het transport van gevaarlijke stoffen over de weg, de afstand te groot is om invloed te hebben.

3.2b Transport: vervoer van gevaarlijke stoffen over rail

In de nabijheid van het plangebied zijn geen spoorlijnen gelegen waarover gevaarlijke stoffen getransporteerd worden.

3.2c Transport: vervoer van gevaarlijke stoffen over water

Binnen en in de nabijheid van het plangebied zijn geen vaarwegen aanwezig waarover gevaarlijke stoffen getransporteerd worden.

3.2d Vliegverkeer

Het plangebied ligt buiten de direct gangbare aanvlieg- en opstijgroutes van de vliegbasis / Eindhoven.

3.3 Transport: ondergrondse buisleidingen

Op basis van de informatie van de gemeente Eersel, de N.V. Gasunie, de "Stichting buisleidingenstraat Rotterdam" en "Stichting Klic" (Kabels en Leidingen informatiecentrum) bevinden zich geen ondergrondse buisleidingen, hogedruk gasleidingen of brandstofleidingen, binnen of in de nabijheid van het plangebied.

3.4 Hoogspanningslijnen

Binnen en in de nabijheid van het plan bevinden zich geen hoogspanningslijnen.

3.5 GSM-antennes (inclusief UMTS)

De aanbevolen veldsterktes, waaraan het publiek blootgesteld mag zijn, worden doorgaans bij basisstations niet overschreden op afstanden groter dan ongeveer drie meter horizontaal 'in de bundel' en een halve meter in andere richtingen (dus onder, boven en achter de antenne). Gezien de afstand tot het plan of andere gevoelige objecten, is dit aspect daarom niet relevant.

Bijlage 1: kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten.

Bijlage 2: Achtergronden externe veiligheid.

Bijlage 1: Kwetsbare- en beperkt kwetsbare objecten (Bevi)

Kwetsbaar object

De wetgeving verdeelt gevoelige objecten in beperkt kwetsbare en kwetsbare objecten. Deze verdeling is gemaakt om bepaalde groepen mensen in het bijzonder te beschermen. Dit onderscheid resulteert in een aantal criteria en anderzijds in met naam genoemde objecten. De norm voor het plaatsgebonden risico is voor kwetsbare objecten een grenswaarde en voor beperkt kwetsbare objecten een richtwaarde.

Kwetsbare objecten zijn:

- a) woningen, niet zijnde verspreid liggende woningen van derden met een dichtheid van maximaal twee woningen per hectare of dienst- en bedrijfswoningen van derden;
- b) gebouwen bestemd voor het verblijf, al dan niet gedurende een gedeelte van de dag, van minderjarigen, ouderen, zieken of gehandicapten, zoals:
 - 1) ziekenhuizen, bejaardenhuizen en verpleeghuizen;
 - 2) scholen;
 - 3) gebouwen of gedeelten daarvan, bestemd voor dagopvang van minderjarigen;
 - 4) Ontwerp Integrale Beleidsvisie Externe Veiligheid / 28 november 2005/definitieve conceptversie 2.09;
- c) gebouwen waarin grote aantallen personen gedurende een groot gedeelte van de dag aanwezig plegen te zijn, zoals: kantoren en hotels met een bruto vloeroppervlak van meer dan 1500 m² per object;
- d) complexen, waarin meer dan 5 winkels zijn gevestigd en waarvan het gezamenlijk bruto vloeroppervlak meer dan 1000 m² bedraagt en winkels met een bruto vloeroppervlak van meer dan 2000 m² per object, voor zover in die complexen of in die winkels een supermarkt, hypermarkt of warenhuis is gevestigd;
- e) kampeer- en andere recreatieterreinen bestemd voor het verblijf van meer dan 50 personen gedurende meerdere aaneengesloten dagen van het jaar.

Buitengebied als tuinen etc. wordt ook als kwetsbaar beschouwd.

(Kwetsbare objecten die behoren tot een inrichting als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onder a tot en met h, worden voor de toepassing van dit besluit, behoudens de artikelen 12 en 13 en de artikelen 15 en 16, voorzover de artikelen 15 en 16 betrekking hebben op het groepsrisico, niet beschouwd als kwetsbare onderscheidenlijk beperkt kwetsbare objecten.)

Beperkt kwetsbaar object

Onder een 'beperkt kwetsbaar object' wordt verstaan:

- a. 1: verspreid liggende woningen van derden met een dichtheid van maximaal twee woningen per hectare;
- 2: dienst- en bedrijfswoningen van derden;
- b. kantoorgebouwen en hotels met een bruto vloeroppervlak van minder of gelijk aan 1500 m² per object;
- c. restaurants, voor zover hierin geen grote aantallen personen gedurende een groot gedeelte van de dag aanwezig plegen te zijn;
- d. winkels met een totaal bruto vloeroppervlak van minder of gelijk aan 2000 m², voor zover zij geen onderdeel uitmaken van een complex waarin meer dan 5 winkels zijn gevestigd, waarvan het

- gezamenlijk bruto oppervlak meer dan 1000 m² bedraagt en waarin een supermarkt, hypermarkt of warenhuis is gevestigd;
- e. sporthallen, zwembaden en speeltuinen;
 - f. sport- en kampeerterreinen en terreinen bestemd voor recreatieve doeleinden, voor zover zij niet bestemd zijn voor het verblijf van meer dan 50 personen gedurende meerdere aaneengesloten dagen;
 - g. bedrijfsgebouwen, voor zover zij geen gebouwen zijn waarin grote aantallen personen gedurende een groot gedeelte van de dag aanwezig plegen te zijn zoals:
 - h. kantoorgebouwen en hotels met een bruto oppervlak van meer dan 1500 m² per object;
 - i. complexen, waarin meer dan 5 winkels zijn gevestigd en waarvan het gezamenlijk vloeroppervlak meer dan 1000 m² bedraagt, en winkels met een totaal oppervlak van meer dan 2000 m² per object, voor zover in die complexen of in die winkels een supermarkt, hypermarkt of warenhuis is gevestigd;
 - j. objecten die met de onder a tot en met e en g genoemde gelijkgesteld kunnen worden uit hoofde van de gemiddelde tijd per dag gedurende welke personen daar verblijven, het aantal personen dat daarin doorgaans aanwezig is en de mogelijkheden voor zelfredzaamheid bij een ongeval, voorzover die objecten geen kwetsbare objecten zijn;
 - k. objecten met een hoge infrastructurele waarde, zoals een telefoon- of elektriciteitscentrale of een gebouw met vluchtleidingsapparatuur, voorzover die objecten wegens de aard van de gevaarlijke stoffen die bij een ongeval kunnen vrijkomen, bescherming verdienen tegen de gevolgen van dat ongeval.

Bijlage 2: **Achtergronden externe veiligheid**

1. Doel externe veiligheid

Onder externe veiligheid verstaat men het beheersen van risico's die direct of indirect voortvloeien uit de opslag, de productie, het gebruik en het vervoer van gevaarlijke stoffen. Het risico is daarbij gedefinieerd als "de kans op overlijden" voor personen. Hierbij kan gedacht worden aan het transport van gevaarlijke stoffen en de opslag van gevaarlijke stoffen binnen een bedrijf (inrichting).

Van Rijksweg is gesteld dat de veiligheid van personen in de omgeving van risicovolle activiteiten van groot belang is en op een acceptabel niveau te hebben en te houden. Het beleid is erop gericht te voorkomen dat er te dicht bij "kwetsbare bestemmingen" zoals woonwijken, scholen, etc. (zie bijlage 1), activiteiten met gevaarlijke stoffen plaatsvinden. Andersom: het voorkomen dat een nieuwe kwetsbare bestemming in de buurt komt van een bestaande risicovolle activiteit.

Externe veiligheid geeft géén beperkingen voor "beperkt kwetsbare objecten" (zie tevens bijlage 1). Het geniet de voorkeur om voor beperkt kwetsbare objecten dezelfde grenzen aan te houden als voor kwetsbare objecten.

2. Risico's:

Als een uitspraak moet worden gedaan over risico's of externe veiligheid, dan wordt gebruikt gemaakt van tweetal risicomaten:

- Het *plaatsgebonden risico (PR)* is de kans per jaar dat een persoon die onafgebroken en onbeschermd op een plaats buiten een inrichting zou verblijven, overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongewoon voorval binnen die inrichting waarbij een gevaarlijke stof betrokken is. De grenswaarde en richtwaarde voor het PR moet bij de uitoefening van bevoegdheden krachtens de Wet milieubeheer (Wm) en de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening (nWro) in acht worden genomen. De grenswaarden kunnen ruimtelijk worden weergegeven op een topografische kaart door middel van risicocirkels rondom een risicoveroorzakende bron, de zogenaamde plaatsgebonden risicocontouren. Hierbij worden in ieder geval 10^{-5} /jaar (bestaande situaties) en 10^{-6} /jaar (nieuwe situaties) risicocontouren aangegeven. Dit zijn harde grenzen waarbinnen geen kwetsbare objecten aanwezig mogelijk zijn.
- Het *groepsrisico* omvat de kans per jaar dat in één keer een groep personen van een bepaalde grootte overlijdt ten gevolge van een ongewoon voorval waarbij een gevaarlijke stof betrokken is. Voor het GR geldt (nog) geen harde norm zoals voor het plaatsgebonden risico, maar wel een algemeen geaccepteerde richtwaarde: de oriënterende waarde (OW). Elke toename van het groepsrisico, en zeer zeker wanneer de OW wordt overschreden, dient nadrukkelijk vanuit diverse standpunten te worden beargumenteerd (verantwoording groepsrisico). Deze verantwoordingsplicht moet de gemeente aanzetten tot discussie over de omvang van het groepsrisico en de verhouding tot de oriëntatiewaarde. Maar ook over de veiligheid van de risicovolle situatie, de gevolgen voor de omgeving, de hulpverlening en de zelfredzaamheid van omwonenden. De oriëntatiewaarde en de verantwoordingsplicht vormen een onderdeel van de 'ruimtelijke basiskwaliteit'. De gemeente is gehouden deze in de Nota Ruimte gestelde basiskwaliteit te realiseren.

De aanwezige plaatsgebonden risico's is zeer afhankelijk van het brontype. Mobiel of stationair, harde normen of richtwaarden. De meest relevante typen zijn:

1. bedrijven;
2. vervoer van gevaarlijke stoffen (over de weg, het water, per spoor, door de lucht);
3. ondergrondse (gas)leidingen (c.q. buisleidingen).

Daarnaast gelden voor enkele andere aspecten eveneens grenzen waarin bij RO-procedures rekening moet worden gehouden. Deze grenzen zijn vooral gezondheid gerelateerd. Dit zijn:

4. hoogspanningslijnen;
5. antennes.

Het groepsrisico is daarnaast nog afhankelijk van de in de nabijheid van de bron aanwezige mensen (populatie-dichtheid) en het type object (kwetsbaar, beperkt kwetsbaar, industrieel, etc.).

3. Beleidsvisie Externe Veiligheid

Zoals gezegd dient, om een uitspraak te kunnen doen over externe veiligheid, gebruik gemaakt te worden van een tweetal risicomaten: het plaatsgebonden risico en het groepsrisico. Het wettelijk kader vormt hierbij het minimum.

Aanvullend hierop kan de gemeente haar eigen invulling geven aan het aspect externe veiligheid. Hiertoe heeft de gemeente Eersel een Beleidsvisie Externe Veiligheid ontwikkeld. Op 6 mei 2008 heeft het college hiermee ingesteld.

In de beleidsvisie wordt een duidelijk kader gegeven voor het omgaan met risico's en externe veiligheid. Ook geeft zij hierin aan hoe zij met het aspect externe veiligheid om wil gaan (ambitieniveau). De doelstelling is om de risico's waaraan burgers in hun leefomgeving worden blootgesteld door activiteiten met gevaarlijke stoffen tot een aanvaardbaar minimum te beperken.

Om hieraan een concrete invulling te geven is gekozen voor een gebiedsgericht beleid, waarin genuanceerd en met inachtneming van lokale aspecten wordt omgegaan met externe veiligheid. In een groot gedeelte van de gemeente is het streven dat de risico's niet toenemen. In andere delen van de gemeente, b.v. op industrieterreinen, kan binnen de kaders van de wet juist een concentratie van risico's plaatsvinden. Wel moet daar extra aandacht zijn voor de beschikbare mogelijkheden voor rampenbestrijding, de zelfredzaamheid van mensen en de hulpverlening.

4. Wettelijk- en beleidskader

Voor elk brontype geldt een ander wettelijk- en beleidskader. Hieronder wordt deze kaders per brontype uiteen gezet.

4.1 Bedrijven: Besluit externe veiligheid voor inrichtingen

De (on)veiligheid van bedrijven wordt onder andere gereguleerd in de vigerende milieuvergunning (of een geldende Algemene maatregel van bestuur) en het Besluit externe veiligheid inrichtingen van 21 oktober 2004 (Bevi). In de milieuvergunning staat, gebaseerd op de aanvraag die door het betreffende bedrijf zelf is opgesteld, dat wat (doorgaans) vergund is. Zo ook ten aanzien van de risicovolle activiteiten. Het bevoegde

gezag heeft ten aanzien hiervan doel- dan wel middelvoorschriften opgesteld waaraan voldaan moet worden. Hierbij wordt veelal verwezen naar PGS-richtlijnen (Publicatiereeks Gevaarlijke stoffen) die tot doel hebben het beperken van risico's.

Bepaalde risico's binnen inrichtingen blijken in de praktijk groter te zijn dan andere. Deze risico's hebben vooral betrekking op inrichtingen waar relatief veel gevaarlijke stoffen worden opgeslagen (PSG-inrichtingen), LPG-tankstations en bedrijven waar ammoniakkoelinstallaties aanwezig zijn. Deze categoriale risico's worden, naast diverse niet-categoriale inrichtingen zoals de bedrijven in het kader van het Besluit risico zware ongevallen (Brzo) en emplacementen, gereguleerd door het Bevi.

4.2a Transport: vervoer gevaarlijke stoffen over de weg

De externe veiligheid voor het vervoer van gevaarlijke stoffen is op dit moment gebaseerd op de Nota risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen (RNVGS; 1996). Omdat deze (wettelijke) nota niet in alle gevallen eenduidig wordt uitgelegd en toegepast, is dit verder geoperationaliseerd en verduidelijkt in de circulaire 'Risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen' (2004).

In deze circulaire wordt de risicobenadering uitgewerkt voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Het vervoer van gevaarlijke stoffen binnen inrichtingen valt niet binnen het toepassingsbereik. In de circulaire wordt zoveel mogelijk aangesloten bij het Bevi. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om de uitwerking van de normen voor het plaatsgebonden risico en hoe een verhoogd groepsrisico verantwoord moet worden. De risico's vormen input voor besluitvorming over vervoersbesluiten (zoals de aanleg van een nieuwe weg) en omgevingsbesluiten (zoals het vaststellen van een bestemmingsplan).

Het kabinet wil in de nabije toekomst in het Basisnet de wettelijke grenzen aangeven voor het vervoer van gevaarlijke stoffen vaststellen. Zo komt er een "Basisnet Spoor", "Basisnet Weg" en een "Basisnet Water". Daarbij wordt steeds een afweging gemaakt tussen ruimtelijke-, vervoers- en veiligheidsbelangen. Op die manier wil het kabinet het vervoer van gevaarlijke stoffen zo veilig mogelijk maken en duidelijkheid bieden over de consequenties van dit vervoer.

Voor de gemeente Eersel is alleen het "Basisnet Weg" van belang. In november 2006 heeft het ministerie van Verkeer & Waterstaat een conceptversie van dit basisnet uitgebracht. Het Basisnet Weg heeft betrekking op de rijkswegen. Zo maakt de A67 ten noorden van Eersel onderdeel uit van het voorgestelde basisnet. Het is echter nog niet bekend in welke categorie de weg ondergebracht wordt. Naast de rijkswegen wordt er ook een basisnet voor de provinciale wegen voorbereid. Ook dat kan mogelijk consequenties hebben voor de gemeente Eersel.

In het kader van het Uitvoeringsprogramma Externe veiligheid 2007 van de provincie Noord-Brabant is voor de gemeente Eersel een project uitgevoerd getiteld: "Inventarisatie en advies wegvervoer gevaarlijke stoffen gemeente Eersel" (definitieve versie juli 2008). Het doel hiervan was de vervoersstromen van gevaarlijke stoffen over de gemeentelijke wegen in beeld te brengen. Tevens is aanvullend onderzocht welke veiligheidsrisico's deze transporten met zich meebrengen op basis van de daarvoor geldende veiligheidsnormen. Binnen de gemeente Eersel bleken hierbij slechts enkele wegen aanwezig te zijn waarvoor een mogelijk risico aanwezig was.

4.2b Vliegverkeer

Momenteel is er geen wet- en regelgeving voor externe veiligheid rondom luchthavens. Op rijksniveau zijn momenteel het wetsvoorstel Regelgeving Burgerluchthavens en Militaire Luchthavens (RBML), het Besluit burgerluchthavens en het Besluit militaire luchthavens in ontwikkeling. Naar verwachting zal deze wetgeving in juli 2008 van kracht worden. Vanaf dat moment is de provincie het bevoegde gezag voor burgerluchthavens en het Rijk voor de militaire luchthavens. Vliegbasis Eindhoven is een militaire luchthaven met mede burgergebruik. Voor de beoordeling van externe veiligheid van deze vliegbasis wordt het Rijk na het in werking treden van de voornoemde wet- en regelgeving (1 juli 2008). Beoordeling van dit aspect is tot juli 2008 onderdeel van de ruimtelijke procedures (Artikel 19 WRO en bestemmingsplannen). Dat betekent dat de gemeenten in de onderbouwing op de ruimtelijke plannen externe veiligheid moeten meenemen en dat de provincie deze onderbouwing beoordeelt. Omdat thans specifieke wetgeving ten aanzien van externe veiligheid rondom luchthavens ontbreekt, is er behoefte aan een interim-beoordelingswijze voor de periode tot de wet- en regelgeving op dit punt van kracht wordt.

4.3 Transport: Buisleidingen

Voor buisleidingen geldt, in tegenstelling tot andere transportvormen, nog geen risicobenadering. VROM heeft standaard veiligheidsafstanden vastgelegd in ruimtelijke plannen, welke aangehouden moeten worden tussen een buisleiding en bijvoorbeeld woningen, scholen en ziekenhuizen. Deze afstanden staan in twee circulaires van VROM:

- de circulaire 'Zonering langs hogedruk aardgastransportleidingen' uit 1984;
- de circulaire 'Bekendmaking van beleid ten behoeve van de zonering langs transportleidingen voor brandbare vloeistoffen van de K1-, K2- en K3-categorie' van 1991.

Uit onderzoek van het RIVM en het ministerie van VROM is gebleken dat onder andere de wet- en regelgeving voor buisleidingen met gevaarlijke stoffen tekort schiet. Ook moeten veiligheidsafstanden rond buisleidingen, het beheer en toezicht en de registratie van de ligging van buisleidingen worden verbeterd.

Om de veiligheid met betrekking tot buisleidingen te verbeteren, komt VROM met een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). In de AMvB wordt zoveel mogelijk aangesloten bij het Bevi. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om de uitwerking van de normen voor het plaatsgebonden risico en hoe een verhoogd groepsrisico verantwoord moet worden. Ook krijgen buisleidingen een ruimtelijke doorwerking (o.a. verplichte opname in het bestemmingsplan).

4.4 Transport: hoogspanningslijnen

In de afgelopen decennia zijn veel onderzoeken gedaan naar de (mogelijke) effecten op de gezondheid van magnetische velden afkomstig van bovengrondse hoogspanningslijnen. Veel onderzoeken hebben zich gericht op het optreden van leukemie bij kinderen. Hierbij is (tot op heden) echter geen oorzakelijk verband tussen beiden vastgesteld. Om onrust te vermijden is in over met alle betrokken partijen toch beleid opgesteld. Gesteld is dat voor nieuwe situaties een langdurig verblijf (kwetsbare objecten) in een gebied rondom bovengrondse hoogspanningsleidingen moet worden voorkomen. Hierbij wordt een gebied aangegeven waarbinnen de referentiewaarde van 0,4 microtesla (0,4 μ T) niet mag worden overschreden. Voor bestaande situaties blijft (de oude) grens van 100 μ T bestaan.

Voor hoogspanningsleidingen moet verder een onderscheidt gemaakt worden tussen indicatieve- en specifieke zones. Indicatieve zones geven de maximale afstanden aan voor een bepaald tracé en zijn berekend op basis van conservatieve c.q. worstcase aannames. Specifieke zones zijn doorgaans kleiner en zijn gebaseerd op de specifieke kenmerken van een bepaalde lijn.

4.5 Gsm-masten (inclusief UMTS)

Het overheidsbeleid is neergelegd in de nota Nationaal Antennebeleid (NAB) van 2000. Het ministerie van Economische Zaken is hierbij het eerstverantwoordelijke departement. Daarnaast vormt het oordeel van de Gezondheidsraad een belangrijk element in de beleidsbepaling.

Aangetoond is dat slechts bij blootstelling aan zeer krachtige radiofrequente elektromagnetische velden (em-velden) een thermisch effect kan optreden. Europese blootstellingslimieten voorkomen dat dergelijke effecten kunnen optreden. De Gezondheidsraad stelt daarnaast dat op basis van een afweging van alle wetenschappelijke resultaten vast dat er geen duidelijke en consistente aanwijzingen zijn voor schadelijke gezondheidseffecten van em-velden van mobiele communicatie.